

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Δρ. Ηλιοπούλου Τριανταφυλλιά
Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια

Τι είναι η Κ.Π.;

- Η Κοινωνική Πολιτική είναι ένας **κλάδος των κοινωνικών επιστημών που έχει στενούς δεσμούς με την Κοινωνιολογία, την Πολιτική Επιστήμη, τη Δημογραφία, τη Νομική, τη Κοινωνική Ανθρωπολογία, την Οικολογία, τη Στατιστική, τα Οικονομικά, την Ψυχολογία, τη στατιστική και άλλες επιστήμες**. Ακόμα έχει δεσμούς με την ιστορία, τη φιλοσοφία, σε επίπεδο θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων.
- Όμως διαφέρει από αυτές λόγω του **εμπειρικού προσανατολισμού** της και της προσπάθειας να διαφυλάξει ή να αναδείξει ζητήματα που συνδέονται με την κοινωνική ευημερία

-
- Ο όρος Κ.Π. ήταν πάντα αμφιλεγόμενος γι' αυτό και είναι δύσκολο να δοθεί ένας ολοκληρωμένος ορισμός.
- Η φράση Κ.Π. μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αναφερθεί σε **δύο διαφορετικά αντικείμενα:**

A) Μπορεί να αναφέρεται στο κράτος πρόνοιας όπως λειτουργεί σε επιτελικό επίπεδο μέσα από την **κυβερνητική πολιτική** και

■

Β) Μπορεί να αναφέρεται στο **σύνολο των μέτρων** που παίρνει το κράτος για τους **ασθενέστερους** και τις υπηρεσίες που έχουν σχεδιαστεί για την προαγωγή **κοινωνικών σκοπών**.

- Για παράδειγμα, οι Υπηρεσίες Πρόνοιας έχουν μεταφερθεί σήμερα στους Δήμους και στις Περιφέρειες. Οι υπηρεσίες αυτές παλιότερα αναφέρονταν ως Κέντρα Κοινωνικής Πολιτικής και σήμερα πάλι στους Δήμους αναφέρονται ως τομείς Κοινωνικής Πολιτικής (ενώ είναι Κοινωνικές Υπηρεσίες). Αυτό δημιουργεί μία σύγχυση στην ελληνική γλώσσα, γιατί ενώ εννοούμε δύο διαφορετικές δράσεις, τις αποκαλούμε με τον ίδιο όρο.

Τι είναι η Κοινωνική Πολιτική;

- Σχετικά δύσκολη ερώτηση για απάντηση

Γιατί;

Η κοινωνική πολιτική αλλάζει συνεχώς

Α φάση

1930

Β' φάση

Μεταπολεμική

Γ' φάση

1980

Τι είναι η Κ.Π.;

- Η Κ.Π. είναι ένα τμήμα των κοινωνικών επιστημών
- Μελετά πως η κοινωνία καθορίζει, αντιλαμβάνεται και ανταποκρίνεται στην ανάγκη και προάγει ή όχι την ευημερία και την ευημερία και την ευεξία των μελών της
- Η μελέτη της Κ.Π. ενθαρρύνει και ενεργοποιεί τους φοιτητές να σκεφτούν με κριτικό τρόπο για τις έννοιες όπως ανάγκη, κίνδυνος, ιθαγένεια, ανισότητα, παγκοσμιοποίηση και κοινότητα

Τι είναι η Κ.Π.;

- Στην καρδιά της Κ.Π. είναι η **κριτική σκέψη**
- Κριτική σκέψη πάνω στις πολιτικές και το πώς καλύπτουν τις ανάγκες της κοινωνίας
- Είναι η σκέψη για **τα αποτελέσματα των πολιτικών** και εάν έχουν ή όχι επιπτώσεις
- Είναι η διερεύνηση των ποιοτικών και ποσοτικών στατιστικών δεδομένων και των εμπειριών των ατόμων, με σκοπό να καταλάβουμε πως οι πολιτικές τους επηρεάζουν

Τι είναι η Κ.Π.;

Ενδιαφερόμαστε για το τι κάνει η κυβέρνηση, για τους θεσμούς, για την οικογένεια, την εκτεταμένη οικογένεια, την γειτονιά και την κοινότητα και με τον τρόπο που όλα αυτά συγκεντρώνονται για την αντιμετώπιση των αναγκών των ανθρώπων

Κοιτώντας την κάθε μία κοινότητα, ενδιαφερόμαστε για το τι κάνει αυτή η κοινότητα μέσα στο παγκόσμιο περιβάλλον και τον τρόπο που οι κοινωνίες μπορούν να ανταποκριθούν

Τι είναι η κοινωνική πολιτική;

- Αναλυτικότερα, έχει:
 1. ένα θεωρητικό υπόβαθρο,
 2. ένα μέρος διερεύνησης των προβλημάτων της κοινωνίας και
 3. ένα μέρος κατά το οποίο προτείνει και επαναπροσδιορίζει τις κυβερνητικές πολιτικές.
- Η Κ. Π. αποτελεί τον συνδετικό κρίκο με τις άλλες επιστήμες, καθώς ένα μέρος της απαιτεί την διεπιστημονική συνεργασία
- Η Κ.Π. είναι μία διεπιστημονική επιστήμη,
- αφού συνδυάζει το θεωρητικό και ερευνητικό πεδίο άλλων επιστημών

Χαρακτηριστικά της Κ.Π.

- Τα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Πολιτικής είναι τα εξής:
- Ενδιαφέρεται για την **ευημερία των ατόμων** και των κοινωνικών ομάδων
- **Αναλύει τις πολιτικές** και την επίδρασή τους καθώς και την αποτελεσματικότητά τους (**effectiveness**), την αποδοτικότητά τους (**efficiency**), την δικαιοσύνη (**equity**), την ευκαιρία (**opportunity**), την ελευθερία (**liberation**), την αυτονομία (**autonomy**) και την βιωσιμότητά τους (**sustainability**)

-
- **Εξετάζει το πως οι πολιτικές οργανώνονται** μέσα στους οργανισμούς και πως εφαρμόζονται στην πράξη.
- **Μελετά τη δομή των οργανισμών** και τον τρόπο που η δομή τους επηρεάζει:
 - α) τους εργαζόμενους σε αυτούς, αλλά και
 - β) τους χρήστες των υπηρεσιών.
- Επίσης **εξετάζει φορείς και υπηρεσίες που σχετίζονται με τα άτυπα δίκτυα φροντίδας**, την ιδιωτική παροχή φροντίδας και την ατομική πρωτοβουλία στη δημιουργία και παροχή υπηρεσιών.

-
- **Εξετάζει τα στοιχεία που συνθέτουν την ευημερία** και προσπαθεί να υποδείξει νέες περιοχές για διερεύνηση, επεκτείνοντας την υπάρχουσα θεωρητική και ερευνητική γνώση πέρα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το κράτος
- **Η Κοινωνική Πολιτική εξετάζει το κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό και οργανωτικό περιεχόμενο** μέσα στο οποίο η πρόνοια δημιουργείται, αναπτύσσεται και καταναλώνεται (Erskine, 2003).

-
- Ο όρος Κοινωνική Πολιτική, επίσης, χρησιμοποιείται στην **κοινωνική δράση** στον πραγματικό κόσμο.
- **Περιγράφει πράξεις** που έχουν ως σκοπό να προάγουν την ευημερία και μελετά σε βάθος αυτές τις πράξεις και υπηρεσίες που συνήθως προέρχονται από το κράτος (Alcock και άλλοι, 2003, Spicker, 2004).

▪

- Συμπεριλαμβάνει τον τρόπο που βλέπει το κράτος τα μέτρα προς τους αδύναμους ή τα σχέδια της Κυβέρνησης ή των οργανισμών για την δημιουργία υπηρεσιών, ως ανταπόκριση στα κοινωνικά θέματα.
- Αυτό πολλές φορές δημιουργεί δυσκολία κατανόησης, γιατί ο όρος Κοινωνική Πολιτική συμπεριλαμβάνει μεν, την πολιτική που προέρχεται από τις αποφάσεις του κράτους, αλλά, και τις υπηρεσίες εφαρμογής της πολιτικής.

-
- Συμπεριλαμβάνει τομείς πολιτικής όπως η κοινωνική ασφάλιση, η πρόνοια, η αναπηρία, η υγεία, η εκπαίδευση, η εργασία, η μητρότητα, η οικογένεια, η φροντίδα της Γ΄ ηλικίας, των ατόμων του περιθωρίου, τους τοξικομανείς και τους αποφυλακισμένους, τις κοινοτικές υπηρεσίες και τη παιδική προστασία. Η Κοινωνική Πολιτική ασχολείται επίσης με θέματα όπως η φτώχεια, η ανεργία, η ασθένεια, η εκπαίδευση και η στέγαση.
- Η Κ.Π. αναδεικνύει τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν στην κοινωνία, στις πραγματικές τους διαστάσεις και προσπαθεί να δώσει λύσεις.

Στόχος της Κ.Π.

- Ο κύριος στόχος της Κ. Π. που είναι η επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας των ατόμων και συνδέεται άμεσα με το κράτος πρόνοιας. Όπου, το κράτος πρόνοιας φροντίζει για την ισότητα την ισονομία και την ισοπολιτεία με την αναδιανομή του εισοδήματος με ένα δίκαιο τρόπο υπέρ των ασθενέστερων ομάδων του πληθυσμού.
- Δηλαδή, η Κοινωνική Πολιτική ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την κατανόηση των αξιών και των ιδεών που διαμορφώνουν την πολιτική και την επίδραση της πολιτικής αυτής σε θέματα ισονομίας, ισότιμης μεταχείρισης και κοινωνικής δικαιοσύνης.

-
- Άρα η Κοινωνική Πολιτική αφορά στην αναγνώριση και στην ανάπτυξη αμοιβαίων υποχρεώσεων μεταξύ κράτους και πολιτών, μέσα από τις οποίες μπορούν να εκφραστούν και να αναπτυχθούν διασυνδέσεις μεταξύ ατόμων και ομάδων προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Τι είναι η κοινωνική πολιτική ως επιστήμη; Πεδία μελέτης

- Μερικές φορές καθορίζουμε τους εαυτούς μας σε σχέση με στους θεσμούς του κράτους πρόνοιας που υπηρετούμε. Έτσι οι φοιτητές μελετούν:
 - Το Ε.Σ.Υ. (Εθνικό Σύστημα Υγείας)
 - Τις προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες (τις κοινωνικές υπηρεσίες)
 - Την στεγαστική πολιτική
 - Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (που διατηρεί τις ευπαθείς ομάδες σε ένα ασφαλές εισόδημα)
 - Το σύστημα εκπαίδευσης

Τι είναι η κοινωνική πολιτική ως επιστήμη; Πεδία μελέτης

- Απασχόληση
- Εγκληματικότητα και δικαιοσύνη

Επίσης, ενώ πριν 20 χρόνια **δεν** ενδιαφερόμαστε για τις παροχές ηλεκτροδότησης ή θέρμανσης ή υδροδότησης ή συγκοινωνίας, σήμερα απασχολούμαστε με αυτούς τους οργανισμούς, γιατί η αύξηση των τιμών των καυσίμων επηρεάζει τον πληθυσμό και δημιουργεί **ενεργειακή φτώχεια**

Αποτελούν νέα αντικείμενα της κοινωνικής πολιτικής

Τι είναι η κοινωνική πολιτική ως επιστήμη; Πεδία μελέτης

- Επομένως, είναι δύσκολο να θέσουμε τα όρια με τα οποία μπορεί να απασχοληθεί η κοινωνική πολιτική
- Οι έννοιες και οι ιδέες που μελετάμε στην κοινωνική πολιτική αναφέρονται σε μία σειρά από παρεμβάσεις και πως τις πετυχαίνουμε και επίσης πως τις μετράμε και τι σημαίνουν για την κοινωνία:

Τι είναι η κοινωνική πολιτική ως επιστήμη; Πεδία μελέτης

Δικαιοσύνη αναπηρία ισότητα
κοινότητα επάρκεια
αποτελεσματικότητα
εξάρτηση
παραβατικότητα
φροντίδα υγεία
ευημερία ασθένεια
ανταλλαγή
Νοητική υστέρηση επάρκεια
Έγκλημα τιμιότητα ισονομία
Άνεση ασφάλεια ελευθερία δικαιώματα
υπευθυνότητα

Τι δεν είναι η κοινωνική πολιτική;

- Δεν είναι μόνο η **περιγραφή υπηρεσιών** (δημόσιες παροχές)
- Συνηθιζόταν να διδάσκεται η **κοινωνική διοίκηση** ως αντικείμενο, αλλά άλλαξε όνομα προς το τέλος της δεκαετίας του '60, σε κοινωνική πολιτική μέσα από την ανάγκη για κατανόηση του πως οι κοινωνικοί θεσμοί λειτουργούν, πως η κοινωνική ασφάλιση λειτουργεί, η κοινωνική προστασία, πως οι αγορές λειτουργούν και τι ακριβώς συμβαίνει

Τι δεν είναι η κοινωνική πολιτική;

- Η κοινωνική πολιτική δεν είναι **κοινωνική εργασία**, η κοινωνική εργασία είναι ένα ξεχωριστό αντικείμενο μελέτης

Πολλά πτυχία περιέχουν και τους δύο επαγγελματικούς τίτλους μαζί (Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Εργασία) ή άλλοι ολοκληρώνουν τις σπουδές τους στο ένα αντικείμενο και συνεχίζουν στο άλλο.

Τι δεν είναι η κοινωνική πολιτική;

- Δεν είναι οικονομικά, πολιτική ή κοινωνιολογία
- Γιατί τα επιστημονικά πεδία είναι διαφορετικά
- Γιατί μιλάμε για τα κοινωνικά θέματα χρησιμοποιώντας διαφορετικό τρόπο συζήτησης, οι δεξιότητες και οι γνώσεις είναι διαφορετικές και οι έννοιες και οι ιδέες που μας απασχολούν ορίζονται διαφορετικά

Οικονομικά ερωτήματα στην κοινωνική πολιτική

- **Η Κ.Π. επηρεάζει την οικονομική επίδοση του κράτους** και είναι ένα εργαλείο σε μακρο-επίπεδο και μικρο-οικονομικό μάλιστα – λιτότητα (οικονομικά επιχειρήματα/ συγκρούσεις, οικονομική κρίση)
- **Προσφορά και ζήτηση εργασίας**
- **Ανθρώπινο κεφάλαιο** (υπηρεσίες υγείας, εκπαιδευτικό σύστημα κλπ.)
- **Εργαλεία για αξιολόγηση** (επάρκεια, αποτελεσματικότητα, κόστος/όφελος, π.χ. το επίπεδο των μισθών και η επίδρασή του στο επίπεδο ζωής)
-

Πολιτικά ερωτήματα στην κοινωνική πολιτική

- Υπάρχουν πολλές επικαλύψεις μεταξύ κοινωνικής πολιτικής και πολιτικής επιστήμης:
 - Λήψη αποφάσεων
 - Πολιτικοί φορείς
 - Διαδικασία χάραξης πολιτικής (ρόλοι των πολιτικών φορέων, ομάδες πίεσης, ΜΜΕ κλπ.)
 - Επίπεδα διακυβέρνησης
 - Πολιτική θεωρία
 - Δικαιοσύνη, ισότητα, δικαιώματα

Κοινωνιολογικά ερωτήματα στην κοινωνική πολιτική

Η κοινωνιολογία είναι πιο κοντά στην Κ.Π.

- Αναλυτικές έννοιες (τάξη, επίπεδο, ρόλος, φύλο, φυλή)
- Ενδιαφερόμαστε για οικογένειες, ομάδες, θεσμούς, επαγγέλματα, πόλεις κλπ.)
- Κοινό ενδιαφέρον για τις παθολογίες, την παραβατικότητα, την αυτοκτονία, το έγκλημα
- Η κοινωνική πολιτική έχει ένα εφαρμοσμένο αντικείμενο. Η κοινωνιολογία μέσα στα χρόνια έγινε λιγότερο εφαρμοσμένο αντικείμενο και έτσι επήλθε διαχωρισμός, όμως υπάρχει
- ακόμα στενός δεσμός μεταξύ τους

Άλλες επιστήμες

- Ιστορία
- Ψυχολογία
- Κοινωνική γεωγραφία (η κοινωνική διανομή των πραγμάτων)
- Δημογραφία
- Φιλοσοφία
- Νομοθεσία (απαραίτητη η γνώση της)
- Ιατρική (δημόσια υγεία, επιδημιολογία)
- Οικολογία
- Διοίκηση
- Στατιστική

Δύο χαρακτηριστικά που πρέπει να γνωρίζουμε για την Κ.Π.

- Α) Εμπειρική παράδοση (Ο Νόμος περί Φτωχών, η υπηρεσία για την φτώχεια, LSE school, York school κλπ.)
- Β) Ιδεολογική φύση α) το βιβλίο του Titmuss “the commitment to welfare”. Αφορούσε αυτούς που ήταν στον πάτο της κοινωνίας, τον κοινωνικό αποκλεισμό/ τις συζητήσεις για συμπερίληψη, τα κράτη πρόνοιας
- Οι περισσότεροι που μπλέχτηκαν με το δημόσιο επάγγελμα της κοινωνικής πολιτικής αναπόφευκτα καταπιάστηκαν με την αξία της παροχής κοινωνικής πολιτικής και με τα ιδεολογικά λάθη της αριστερής πτέρυγας. Γενικά όμως προσπάθησαν για λύσεις στα κοινωνικά προβλήματα

Κράτος Πρόνοιας

- Υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις του κράτους πρόνοιας που είναι πολλές φορές αντίθετες μεταξύ τους ιδεολογικά
- Αντι-κολεκτιβισμός / ελεύθερη οικονομία / φιλελεύθερη / διασυνδετική / μαρξιστική
- Όλες αυτές είναι ιδέες που ανταγωνίζονται για τη φύση της κοινωνικής πολιτικής

Σύγχρονα θέματα Κ.Π.

- Λιτότητα - Ποια είναι η σωστή λύση?
 - Ποια είναι η σωστή οικονομική πολιτική?

EU 2020 agenda με σκοπό τη μείωση της φτώχειας στην ΕΕ

Τη μέτρηση της φτώχειας

Τη μέτρηση της φτώχειας στα παιδιά

Την εγωϊστική γενιά που σπατάλησε τους πόρους

Συμπεράσματα

- Η Κοινωνική Πολιτική είναι διεπιστημονική
- Εμπλέκεται με τα οικονομικά και την πολιτική και τα εφαρμόζει με σκοπό να αντιμετωπίσει προβλήματα
- Είναι εμπειρική γιατί απαιτεί έρευνα
- Είναι αξιολογητική
- Δεν είναι μόνο για την δημόσια παροχή αλλά για την μεικτή οικονομία (ιδιωτική, δημόσια, ατομική) και οποιονδήποτε συνδυασμό που συμβάλλει στην ανθρώπινη ευημερία

Συμπεράσματα

- Ασχολείται με την διανομή/αναδιανομή
- Ενδιαφέρεται για την διαδικασία της δημιουργίας πολιτικής
- Ενδιαφέρεται για το αναλυτικό και θεωρητικό υπόβαθρο των κοινωνικών θεμάτων
- Είναι συγκριτική, όταν ενδιαφέρεται για το τι συμβαίνει σε άλλα κράτη

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

- 1. Τι είναι η Κοινωνική Πολιτική ως επιστήμη;
- 2. Τι ερευνά η Κοινωνική Πολιτική;
- 3. Ποιοι είναι οι ορισμοί που περιγράφουν την Κοινωνική Πολιτική;